

Cultura en xarxa per a la revitalització del món rural

Àmbit 1. Com ens mantenim?

Jornada de treball a Montblanc, organitzada per l'Associació d'Iniciatives Rurals i Marítimes de Catalunya

Lloc: l'Antic Hospital de Santa Magdalena, Montblanc

Data: 11 de desembre de 2025

Relator: Òscar Palau, Damià Amorós, Gerard Bosch

L'Associació d'Iniciatives Rurals i Marítimes de Catalunya (ARCA) organitza a l'Antic Hospital de Santa Magdalena de Montblanc l'11 de desembre de 2025 a partir de les 10 del matí la jornada de treball "Cultura en xarxa per a la revitalització del món rural", emmarcat en el procés de reflexió que proposa el Congrés de Cultura Catalana, que en recollirà les conclusions.

La jornada s'estructura en un pròleg, una conferència introductòria i una àgora amb tres sessions paral·leles de treball amb grups reduïts, que al final posen en comú les seves conclusions. La "cloenda artística" anunciada al programa és una actuació musical sorpresa basada en conclusions i idees cantades en glosa improvisada, corrandes i garrotins a càrrec d'Àlex Pujols i Núria Casals.

1. Pròleg

El món rural ha estat històricament absent de molts dels marcs de planificació cultural del país. Aquesta manca de mirada estructural ha limitat el desplegament de polítiques públiques integrals i ha dificultat la consolidació de projectes culturals amb capacitat transformadora als territoris no urbans. En aquest context, l'Associació d'Iniciatives Rurals i Marítimes de Catalunya (ARCA) ha tingut un paper clau en l'activació, l'articulació i el reconeixement del potencial cultural del món rural català.

La jornada de treball “Cultura en xarxa per a la revitalització del món rural”, celebrada a Montblanc, s'inscriu en el procés de reflexió impulsat pel Congrés de Cultura Catalana i constitueix el 52è acte d'aquest itinerari col·lectiu. Hi donen la benvinguda el nou regidor de Cultura de la Vila Ducal, Sergi Olivan, i el director del Nou Congrés de Cultura Catalana, Esteve Plantada. Tal com exposa tot seguit el president de l'ARCA, i alhora president del Consell Comarcal del Priorat i alcalde d'Ulldemolins, Sergi Méndez, aquesta trobada s'emmarca en el procés de desplegament de l'Agenda Rural de Catalunya, a fi d'incorporar-hi la cultura de manera estratègica. És a dir, no com un element accessori que fins ara hi entrava “d'esquitllèvit”, sinó com un eix vertebrador del desenvolupament territorial.

El treball previ s'ha estructurat des del maig de 2025 a partir de tres grups territorials —creats a Terres de l'Ebre (Móra d'Ebre), el Lluçanès (Santa Creu de Jutglar) i l'Alt Pirineu (Sort)— que han permès dur a terme un procés de treball de camp per fer diagnosi i enfocar els principals reptes amb agents, professionals i actors locals. Aquest recorregut culmina en la jornada de Montblanc com a espai de síntesi, contrast i projecció, amb l'objectiu de generar mirades compartides, enfortir xarxes d'actors culturals i definir una estratègia comuna.

El procés es fixa tres objectius principals. En primer lloc, definir col·lectivament cap a on volem avançar, assumint el compromís d'integrar la cultura com a línia estructural de treball dins les polítiques rurals, mitjançant la creació d'una taula de cultura rural, en la mateixa línia que les ja existents en habitatge i turisme. En segon lloc, impulsar l'obertura d'un repositori web de recursos i projectes del món rural, que faciliti l'accés al coneixement, a les bones pràctiques i a les eines existents, com a plataforma de participació. I, finalment, explorar i valorar el disseny d'una formació específica per a tècnics i tècniques de cultura que desenvolupen la seva tasca en l'àmbit local dels territoris rurals, de la mà de l'Associació Catalana de Municipis (ACM).

Eduard Trepà, tècnic de l'ARCA, subratlla que la cultura emergeix com una reivindicació popular dins l'Agenda Rural, un vector imprescindible per a la cohesió social, la identitat col·lectiva i la innovació territorial. Aquest document s'emmarca així en l'inici d'un procés compartit, a partir d'entrevistes i la creació de grups de treball, que continuarà el 2026 perquè agents i actors del món rural facin xarxa i alhora 'lobbie' a fi d'obtenir ajuts o subvencions, però també una estratègia política. En resum, un punt d'arrencada per a una nova etapa de polítiques culturals rurals, més justes, connectades i transformadores.

2. Crida a l'acció: els drets culturals al món rural

Conferència a càrrec de Vanesa Freixa, divulgadora, dissenyadora, pastora i pagesa. Autora del llibre "Ruralisme, lluita per una vida millor"

La conferència de Vanesa Freixa planteja una crida directa a l'acció a partir d'un concepte central: l'arrelament. L'estimació pel lloc on es viu, assenyala, no és una qüestió romàntica ni identitària en abstracte,

sinó una condició necessària per a l'exercici ple dels drets culturals. Quan aquest arrelament es debilita, s'obre un camí que condueix a la baixa autoestima col·lectiva, la normalització del menysteniment i l'acceptació de dinàmiques de subordinació.

Sense situar-se en un discurs de confrontació directa, Freixa apunta al sentiment d'abandonament que travessa molts territoris rurals. Davant d'aquest context, reivindica la necessitat d'"agafar-nos l'espai", d'autocentrar-nos i de reforçar la capacitat de decisió pròpia. Una idea que estén més enllà de l'àmbit cultural: decidim molt poc, no només sobre cultura, sinó sobre la nostra vida quotidiana i el nostre futur com a comunitats.

La ponent descriu aquest escenari com una veritable cultura de l'abandó, construïda des d'una mirada que contraposa allò rural i allò urbà, però que ho fa des del centre i no des de la perifèria. En aquest relat, els territoris rurals són sovint concebuts com a espais de consum cultural, però no com a espais de creació, producció i pensament. Això genera una dicotomia persistent —"aquí" i "allà", "ells" i "nosaltres"— que impedeix afinar què entenem realment per cultura i, sobretot, si aquest concepte juga a favor o en contra de l'equilibri territorial del país.

En tot cas, Freixa veu la cultura com un "element claríssim" que pot ser catalitzador de repoblament, si bé lamenta que no s'ha cuidat prou la formació humanística i la sensibilitat envers aquest món per part de les administracions, fet que fa que encara hi hagi molts prejudicis. És escèptica, així, sobre l'avantproposta de llei de drets culturals de la Generalitat, tant pel que fa a l'aprovació, com a la posterior aplicació com a una dotació pressupostària adient. Segons ella, la cultura és un dret essencial com ho pot ser la sanitat, i en parlar de drets culturals cal garantir no només unes infraestructures mínimes, sinó el dret a crear cultura com a individus.

Freixa assenyalava també les limitacions d'un model basat únicament en reclamacions econòmiques dels territoris envers un govern percebut com

a aliè, sovint desconexedor de les realitats rurals i dels seus marcs normatius i institucionals. Sense coneixement ni corresponsabilitat, adverteix, els recursos difícilment es tradueixen en transformació real.

En aquest punt, sintetitza el diagnòstic amb una expressió contundent: “l’inici del no-res”, una advertència sobre el risc de perpetuar polítiques sense direcció ni impacte. Davant d’això, la ponent reclama la necessitat de fiscalització pública dels recursos econòmics, així com la definició d’elements clars de pes, orientació i resposta per al sector cultural, especialment en l’àmbit rural.

La conferenciant s’atura en l’exemple del Pirineu, que coneix de primera mà. Desgrana per exemple que només acull el 3% d’instal·lacions culturals de Catalunya: només hi ha un teatre municipal, falten llibreries malgrat que hi tenen una bona resposta, no hi ha escoles d’art ni de dansa, només hi ha dues comarques amb cinema i amb batxillerats artístics. “Manquem de molts espais que donarien sortida a vocacions”, lamenta Freixa, que creu que sense una cultura regular que incideixi en el dia a dia de les persones “no és fàcil” que hi hagi un arrelament. Constata així que no hi ha oportunitats per incidir en la creació cultural al territori, que la majoria del jovent marxa a la universitat per no tornar en com a mínim 10 o 15 anys i això genera un buit de referents juvenils.

Segons ella, la Generalitat i els consells comarcals hi destinen un pressupost infradotat. La majoria d’iniciatives culturals hi estan promogudes per entitats privades sense ànim de lucre. Els ajuts no hi són estructurals sinó per convocatòria, i això provoca una “inestabilitat permanent” i una manca de finançament estable que molt sovint condueixen a la fi de la iniciativa. Segons ella, des de les taules de l’ARCA demanen finançament, però també un seguiment per part de l’administració que ningú fa. “Falta vincle personal i humà”, conclou.

La conferència s'acaba amb una apel·lació clara: sense drets culturals garantits, sense capacitat de decisió i sense reconeixement dels territoris com a subjectes actius, no hi pot haver ni arrelament ni futur per al món rural.

3. Àgora: construïm l'acció cultural amb sessions de treball simultànies

3.1. Grup 1. Públics i complicitats: qui fa viva la cultura al territori

Sessió conduïda per Sergi Selvas

La taula de treball s'inicia amb una dinàmica participativa basada en la divisió de les persones assistents en tres subgrups. L'objectiu inicial és compartir i contrastar definicions sobre què entenem per públic en el context cultural rural, com a punt de partida per construir una mirada comuna.

Un dels primers consensos és la necessitat de repensar el paper del públic dins els projectes culturals. El públic no es concep únicament com a destinatari final, sinó com a agent present des de l'origen mateix de la iniciativa, capaç de detectar necessitats, activar processos i, fins i tot, generar programació. En el context rural, s'assenyala que “tothom és a tot arreu”: les fronteres entre creador, programador i públic són especialment poroses, fet que permet models més híbrids i comunitaris.

Un altre eix central del debat és la relació entre programació cultural i administració pública. Es posa sobre la taula com els calendaris institucionals, els processos administratius i la capacitat —o incapacitat— d'escoltar les demandes socials poden afavorir o, al contrari, frenar projectes culturals al territori. En aquest sentit, es critica la programació dissenyada “des de dalt”, desvinculada de la base social, i s'obre el debat

sobre els rols respectius del creador, del programador i del públic, així com el pas necessari de la protesta a la proposta.

Pel que fa als públics específics del món rural, s'identifiquen dos grans col·lectius amb dinàmiques pròpies: el jovent i la gent gran. Dos sectors amb capacitats de mobilització molt diferents segons el tipus de programació, fet que obliga a plantejar estratègies de segmentació de públics poc habituals en l'àmbit rural, però cada cop més necessàries.

La taula també aprofundeix en la diversitat de formes de participació cultural: des del públic no participant al públic captiu, passant pel públic actiu o co-creador. Es debat fins a quin punt “el públic pot ser-ho tot” i sobre els riscos d'un cert elitisme o snobisme cultural. En paral·lel, s'aborda la qüestió dels límits —o de la manca de límits— del concepte de cultura, posant en valor l'experimentació com a espai de confluència de públics diversos i com a factor que condiciona percepcions i expectatives.

L'accessibilitat emergeix com un element transversal del debat, tant en termes físics com simbòlics, i es vincula directament amb la llengua, la mobilitat i les condicions materials d'accés a la cultura.

En el treball col·lectiu s'identifiquen forces activadores de la participació cultural al món rural, entre les quals destaquen: l'accés a la informació i als productes culturals; el reconeixement del públic com a creador; l'arrelament al territori i la identitat; les dinàmiques de mobilitat; la connexió amb altres àmbits de la vida quotidiana; l'experimentació i l'experiència vivencial; la contemporaneïtat; la capacitat d'elecció personal; l'activisme; l'accessibilitat; la qualitat de les propostes i la lluita contra l'edatisme.

Alhora, s'assenyalen diverses forces restrictives, com ara els prejudicis, les dificultats d'accessibilitat i mobilitat, les barreres econòmiques, la conciliació personal i laboral, la concentració temporal de l'oferta cultural (especialment a l'estiu), la saturació vital, el desajustament

entre oferta i demanda, els canvis en els hàbits de consum cultural i les limitacions administratives.

La segona part de la sessió manté la mateixa metodologia de treball en subgrups, centrant-se en la cerca de punts de conciliació entre aquestes forces, mitjançant formes i estratègies per escoltar activament el públic i millorar les condicions de participació cultural.

Les propostes s'estructuren en tres escales —local, regional i nacional— i inclouen: una mirada inclusiva i comunitària; la disponibilitat i l'activació d'espais; models d'autogestió; la participació real dels públics; el qüestionament del concepte d'indústria cultural; la inversió orientada a la sostenibilitat; el reforç dels equips tècnics de cultura; iniciatives de mobilitat com el “bus de la cultura”; projectes intergeneracionals; agendes culturals compartides a escala territorial; accions polítiques favorables; eines estratègiques específiques; comunicació coordinada; xarxes de projectes; pressupostos sòlids; el vincle amb el món educatiu com a base estructural; la figura dels mediadors culturals; i la posada en valor del patrimoni rural a partir de l'arrelament.

Finalment, sorgeix un debat crític al voltant de la figura dels tècnics municipals de cultura. S'expressa la preocupació que una excessiva institucionalització pugui diluir el factor popular o comunitari. Com a resposta, es proposa reforçar la figura del mediador cultural, preferentment amb un perfil de facilitador comunitari i, sempre que sigui possible, amb estructures mancomunades que permetin treballar en xarxa al territori.

3.2. Conclusions del Grup 1

La taula de treball ha posat de manifest la necessitat de repensar el concepte de públic en el context cultural rural, superant la visió del públic com a receptor passiu i reconeixent-lo com a agent actiu, creador i corresponsable dels projectes culturals. En el món rural, els rols entre

creadors, programadors i públics són especialment permeables, fet que obre oportunitats per a models culturals més comunitaris, participatius i arrelats al territori.

S'ha identificat la importància de dissenyar les polítiques i programacions culturals des de la base, incorporant les necessitats reals dels territoris i evitant dinàmiques excessivament verticals o desconnectades del context local. L'accessibilitat —física, econòmica, simbòlica i lingüística— emergeix com un factor clau per garantir els drets culturals i ampliar la participació, així com la necessitat d'abordar les dificultats de mobilitat, conciliació i desigualtats estructurals pròpies del món rural.

El debat ha evidenciat la coexistència de forces activadores i restrictives que condicionen la participació cultural, i la importància d'articular estratègies de conciliació adaptades a diferents escales territorials. En aquest sentit, es destaquen com a línies prioritàries el treball en xarxa, la coordinació d'agendes, el reforç dels equips i recursos culturals, la vinculació amb el món educatiu i la promoció de projectes intergeneracionals.

Finalment, se subratlla la necessitat de figures de mediació cultural amb una mirada comunitària, capaces de facilitar processos, connectar agents i preservar el component popular de la cultura, complementant el paper de les estructures institucionals i contribuint a fer viva la cultura als territoris rurals.

3.3. Grup 2. Narratives rurals: punts de fuga

Sessió conduïda per Anna Zaera

La sessió s'inicia amb la intenció de desxifrar el seu propi títol “Narratives rurals: punts de fuga”. Abans de començar a aprofundir en els debats i raonaments, la moderadora de la taula pregunta als assistents què els evoca cada concepte.

Què és narrativa? Ens hi referim com a sinònim de relat? L'interrogant ja planteja les primeres reflexions i és que “relat” per a alguns ja és una idea de la qual se n’ha abusat en excés. Es considera que a vegades es recorre a la construcció d’un relat per emascarar la realitat. La clau, segons aquesta argumentació, recau en la forma de construcció i definició del relat, a fi d’evitar que sigui impostat o imposat. Així, en aquesta narrativa o relat s’hauria de prioritzar l’expressió de la realitat. Convindria donar pes i rellevància en el camí de construcció del relat. També es planteja que el fet d’identificar-se a través d’un relat concret pot ajudar a captar nous actors.

D’entrada, doncs, el concepte relat genera dubtes. A què es refereix la idea de “punts de fuga”? Per als participants suggereix sortir de l’estàndard, utilitzar llenguatges alternatius o pensar en altres visions de la ruralitat. També es planteja com una qüestió de perspectiva, fent un símil amb la idea de “punt de fuga” en l’àmbit de les arts plàstiques i visuals, aquesta mirada convidaria a observar a l’horitzó, a anar més enllà. Fent comparacions, també s’alerta que pensar en els punts de fuga pot comportar el risc de deixar angles morts, com els dels camions, i obviar certes realitats.

La definició també depèn del subjecte. Des de la mirada urbana, el món rural pot veure’s com un punt de fuga als problemes de la ciutat - rutina, soroll, contaminació, accés a l’habitatge - quan, naturalment, aquests problemes també poden existir en els pobles. Aquest raonament desperta més pensaments, com per exemple que convé superar la imatge idíl·lica de la ruralitat i enfrontar tant els problemes com les potencialitats del món rural, és a dir, que la narrativa s’expliqui des de les vivències i les diversitats d’aquest entorn. S’afegeix que la ruralitat es pot definir en si mateixa i no només en contraposició del món urbà.

Rural o ruralitat, què és? En aquest plantejament inicial de definir les paraules que conformen el títol de la sessió de treball, la conductora

planteja un petit exercici: tancar els ulls i retenir la primera imatge que se'ns apareix al cap quan pensem en la paraula “rural”.

En què han pensat? La representació del color verd predomina en la imatge mental de la majoria de les persones. En diversos casos, el pensament també ha evocat la idea d'una muntanya o un prat. Només una persona ha imaginat un ramat d'animals, poques han imaginat persones i ningú ha pensat en botigues o establiments similars.

Aquesta ràpida dinàmica pretén assenyalar que el pensament respon a uns estereotips i que, per això, associem la idea de món rural a unes imatges que tenim preconcebudes. S'estira aquest fil per tal de definir entre totes les persones els imaginaris que, de forma recurrent, associem a la ruralitat:

- La pagesia i el mosaic agrari
- El poble amb el seu campanar
- Tradició conservadora
- Gent amb un tarannà més tancat (També s'exposa que la població de l'entorn rural pot ser un fre a les idees o maneres de pensar externes)
- Homogeneïtat
- Espai de gaudi (molts entorns rurals estan explotats pel turisme esportiu i de natura) i, fins i tot, la idea d'un parc temàtic
- Poc desenvolupament intel·lectual i tecnològic
- Distància o llunyania respecte als grans nuclis de població
- Món idíl·lic (naturalesa, llibertat)
- Inexistència de l'anonimat (tothom es coneix)
- Manca d'oportunitats
- Idea de classes socials (els de poble en contraposició amb els adinerats de ciutat)

L'estereotip o les idees generalitzades del món rural podrien basar-se en aquest llistat de qüestions que els participants posen damunt la taula. Ara, però, es planteja un altre exercici per mirar més enllà. Es reparteixen unes imatges i cadascú ha de dir quina nova narrativa els suggereix. Són petits adhesius amb il·lustracions, la majoria del gènere fantàstic, i que, així, plantejaren punts de partida poc convencionals. A continuació es recullen algunes de les idees exposades d'acord amb l'objecte protagonista de la imatge:

- Meteorit - Extingir-se per tornar a començar de zero.
- Extraterrestre - La sensació d'estranyesa que pot sentir un habitant del món rural en una ciutat, que el món rural pugui mirar lluny.
- Dinosaur - La població del món rural sí que pot evitar la seva pròpia extinció, convida a pensar en l'amenaça que es planteja a nivell professional perquè des dels pobles es confia en persones externes de les ciutats i no en la gent del territori, també l'amenaça que senten les persones LGTBI en l'entorn rural.
- Unicorn - fantasia i il·lusió, construir un món diferent, la població del món rural ha de valorar les fortaleces i oportunitats que té, és tan fantàstic com trobar ajuts públics adaptats al món rural.
- Coet - Tenir un bon equip per alçar el vol, enlairar i donar projecció a les oportunitats que existeixen.
- Planeta - Els pobles, com els planetes, sabem on són i ja podríem anar investigant què s'hi pot fer.
- Constel·lació - Les estrelles són punts de llum, però pots traçar línies entre elles, en pots fer xarxa com entre els pobles que poden teixir aliances.
- Grua - Com portar la cultura als pobles.
- Reina - Exigir des de baix cap a dalt, del poble a les autoritats/institucions, i no pas a la inversa.

La següent dinàmica de la sessió “Narratives rurals: punts de fuga” consisteix en la detecció de les oportunitats que ofereix la comunicació cultural en el món rural. El grup es divideix en tres subgrups per pensar col·lectius, formats i valors. Cada equip presenta els seus resultats després d’uns minuts de reflexió i de contraposar les idees, ja que algunes presenten doble cara, en positiu i en negatiu.

Collectius: Gent gran (coneixements, memòria, trajectòria), persones migrades (poden aportar visions, valors diferents), espais de cohesió intergeneracionals (els estem deixant de costat perquè els espais que propiciaven la connexió entre persones d’edats diferents s’estan perdent). Ressalten la importància dels espais de trobada.

Valors: Arrelament (sentiment de pertinença a un espai), solidaritat, acollida, associacionisme (com a motor d’arrelament i de generar iniciatives), proximitat (relacions pròximes i des de la coneixença de l’altre), connectivitat (l’oportunitat de la tecnologia per salvar les distàncies i fer xarxa).

Formats: Es necessiten xarxes de voluntariat, espais digitals (xarxes), festivals de petit format, itinerància de les iniciatives/trobades com a viatge compartit, projectes que es poden generar des dels museus i parcs naturals, implicar les escoles (generar vincles, educació en valors), convidar gent de fora de l’entorn perquè coneguin les vivències i valors que pot transmetre el món rural. El format ha d’incloure una visió per a la gent local que participa de l’espai, però també incorporar mirades externes per redescobrir altres maneres de veure’ns o d’interpretar. Els formats tradicionals traduir-los a idees més contemporànies.

A continuació, i ja com a darrer punt de la sessió, les idees anteriorment plantejades i algunes de les reflexions que s'han escoltat en aquesta taula de treball es reflectiran en dos grans blocs: bones i males pràctiques. També es destacaran pràctiques o exemples concrets d'actituds o actuacions que es detecten en l'àmbit rural.

Bones pràctiques:

- Arrelament, tenir una bona relació afectiva d'allò que estem relatant.
- Connectar temàtiques per establir vincles amb les realitats que cadascú estem vivint.
- Implicació directa de la gent que hi viu.
- Intercanvi dins i fora (a vegades incorporar collectius que els tenim a dins i no acabem d'incorporar).
- Col·laboració i itinerància de la creació artística.
- Professionalització. Associacionisme genera oportunitats i espais de cultura, però són poques les persones que dediquen el seu temps en aquestes iniciatives.
- Treballar en xarxa amb altre iniciatives, collectius i persones.

Males pràctiques:

- Excés de festivals.
- Desembarcar al territori sense tenir-hi cap arrelament o implicar la gent local.
- Utilització l'espai/paisatge només com a escenari, com a marc perfecte per a un acte perquè la gent el vagi a veure allà.
- Homogeneïtzació de les iniciatives que apareixen al territori com a bolets, ja que no estan connectades amb les singularitats locals.
- Amateurisme.

- *Façanisme* institucional: Fem veure que presenta una bona cara, però al darrere s'aguanta amb pinces.
- Seguir les modes que no són pròpies i obviant lo autèntic, fet que suposa una pèrdua d'identitat.
 - La velocitat o l'excés de producció.
 - Bucolisme local.
 - Adaptar-se a la línia de finançament, desvirtuant la iniciativa pujant al remolc de modes o demandes de la institució. Massa sovint es creen els projectes d'acord amb les línies de finançament o bé modulant-se per poder-s'hi acollir.

3.4. Conclusions del Grup 2

Primerament, s'ha vist que els conceptes del títol han generat debat. S'han pogut explorar certes, però també valors de fuga. Com fugir de relats majoritaris, incoherències.

La idea de rural: només veiem paisatges o veiem coses concretes i persones? Tenim uns estereotips que se'ns presenten, però cadascú des del seu context és un agent actiu per generar narratives (des dels seus coneixements i vivències). Ens hem imaginat mons possibles per tal de sortir del nostre relat i mirar més enllà.

Finalment, s'han abordat les oportunitats en comunicació del món rural. Es pensa que els col·lectius de gent gran i de persones migrades representen una oportunitat per posar l'accent en els coneixements i l'experiència, primer, i per incorporar noves visions, en el cas dels segons.

Les comunicacions s'han de fer des de l'arrelament, establir connexions entre diversos temes i implicar la gent del territori, a més de diversificar els col·lectius que hi participen. També construir el relat des de les persones de dins i de fora.

Necessitat de professionalització, ja que no es pot treballar només des del món amateur o bé la precarietat.

Enxarxar projectes des d'una actitud d'itinerància.

També s'han detectat males pràctiques, com l'excés de festivals sense arrelament, desembarcant al territori com un bolet, utilització només el paisatge com a escenari.

Façanisme institucional perquè sovint s'emmarca en narratives iniciatives que estan buides o que s'agafen en pines.

Excés de producció i a velocitat massa ràpida.

3.5. Grup 3. Models de governança: dels reptes als fets

Sessió conduïda per Albert Pujol

El coordinador matisa d'entrada que li agrada el concepte “organització” per definir el que vol tractar a la taula. Fa presentar tothom i proposa escriure les reflexions i accions que surtin en un mural que ha preparat prèviament. Es fa tres grans preguntes que entre tots caldrà debatre i respondre al llarg de la sessió: quins obstacles es troben els participants per promoure la cultura en l'àmbit rural; quines eines i actors creuen que hi ha o cal potenciar, i quines prioritats determinarien en matèria de participació, de finançament i de coordinació.

Obstacles:

- D'entrada, cal definir el concepte “cultura”, que no resulta clar perquè pot ser diferent per a cada persona. Què s'entén per cultura?
- Manca d'espais culturals, i que estiguin ben dotats.
- Poc finançament, sobretot als llocs més petits, i poc permanent en el temps.
- Es dona poc valor social a la cultura.

- La percepció del risc (“no ompliré”, “no vindrà ningú”...), quan el diner públic hauria de permetre córrer riscos.

- Estandardització dels projectes a causa de les subvencions, ja que moltes tenen un enfocament massa finalista: quant més disruptiu és un procés creatiu, més dificultat hi ha d’arribar al final.

- Poca estructura en ajuntaments i consells comarcals, els tècnics no estan ajudant prou (s’addueix que això ve de la falta de prioritat política).

- Poc pressupost municipal (sovint va més a festes que a cultura pròpiament)

- Requeriments excessius o massa complicats que es demanen.

- Egos / interessos divergents a l’hora de muntar coses.

- Necessitat d’invertir temps en fer xarxa.

- Territori poc precís: a vegades l’àmbit “comarca” no és operatiu per definir la cooperació en l’àmbit rural.

- Mala cobertura telefònica i d’internet (tecnologia d’alta capacitat).

Eines disponibles:

- Fer efectiu l’avantprojecte de llei de drets culturals i l’Estatut de Municipis Rurals que vol dotar millor els ajuntaments que no tenen estructura tècnica.

- Establir un mètode, unes pautes de treball.

- Canviar la norma: introduïm-hi la ruralitat i fem lobbie.

- Fer difusió de bones pràctiques.

- Mirar de replicar els bons projectes, fer acompanyament, seguir referents...

- Fer feina de sensibilització, sobretot dels xiquets, vers la importància de la cultura, a través per exemple del material didàctic.

- Convertir l'escola rural en un operador cultural. En aquest sentit, les ZER també poden articular més territori.

- Fomentar la cultura de la cooperació (més enllà del propi municipi, ja que si ens ajuntem farem el doble de feina). Provar-ho primer de fer en petit, i si funciona, fer-ho gros.

- Generar espais de trobada on els municipis que estan fent coses puguin mostrar-ho als que no en fan.

- Crear subvencions més estructurals, i obligar-se a pensar projectes que funcionin després sense diners públics. (Aquí hi ha debat, perquè hi ha qui diu que cal entendre que en segons quines poblacions algunes activitats mai seran rendibles, són una inversió pública, projectes amb vocació pública. En tot cas, es replica que cal desmuntar la idea que el diner públic ens ha de salvar).

- Anar més enllà d'indicadors simples per mesurar l'impacte d'una iniciativa.

- Que les subvencions surtin abans de l'exercici, no durant el mateix exercici.

- Que els expedients de subvencions se'ls mirin els tècnics del territori, i no a Barcelona: no hi ha prou tècnics a les delegacions territorials.

- Introduir-hi elements com el balanç social o criteris de cooperació...

- Tenir una visió internacional de les polítiques públiques que es fan en altres estats. Per exemple s'ha creat una renda bàsica per a artistes a Irlanda, hi ha ajuts permanents per a espais on es genera cultura a Alemanya o a Finlàndia, etc. Cal tenir un millor coneixement de projectes europeus / internacionals (i acompanyament). Les oficines que hi ha ara no són actives.

Prioritats per fomentar la participació:

- Detectar necessitats conjuntes / definir els públics / tenir un coneixement previ de les persones.
- Oferir ajuda per demanar finançament.
- Fer servir els mitjans adequats per arribar a més gent.
- Que es pugui justificar en les subvencions el cost per veure altres artistes (fet que fomenta la confiança en el professional)
- Normalitza la cultural
- Oferir carnets de tarifes reduïdes al món local per accedir a la cultura. Per ex abonaments culturals per família (un “carnet de ruralitat” o de micropoble o de municipi rural, posa l'exemple de l'exempció del peatge al túnel del Cadí per a habitants de la Cerdanya i el Berguedà)
- Fem-ho junts perquè la gent se senti cridada

Prioritats pel finançament:

- Que la gent pugui començar a treballar sabent els diners amb què comptarà, organitzar un calendari coherent per a les subvencions.
- Més bestretes per fer les coses.
- Simplificació de la justificació del finançament (hi ha una desconfiança creixent per l'excés de burocràcia).
- Micromecenatge (també per fomentar la participació): concepte del “matchfunding” (cofinançament entre administració i privats)
- Que l'administració sigui territorial
- Fer discriminació positiva en les subvencions
- Tenir assessorament especialitzat per trobar finançament: acompanyament, intermediació...
- Finançament en espècies (un assessor també ho és)

Prioritats per la coordinació:

- Horitzontalitat / acabar amb els egos perjudicials. Alhora, però, es reivindica pensar en egos comunitaris.
- Que les administracions parlin entre elles (tenen espais i no es fan servir!)
- Articular una estratègia pròpia i clara de territori, més enllà de cicles electorals (mirada llarga, calendaritzada).
- Hi ha d'haver una xarxa de programació pública que faci rodar gires per tots els territoris. Xarxes finançades des de la Generalitat que ofereixin contingut, a banda de la programació local.

3.6. Conclusions del Grup 3

A proposta del coordinador, i a mode de conclusió de la sessió, s'apunten en el mural un seguit d'accions finals i titulars rellevants.

Accions finals:

- Definim el concepte de cultura entre tots
- Descentralització de la governança cultural
- Idea de prefinançament, més senzill (menys burocràcia, o ajuda) i continuïtat amb ajut permanent / estable (com a mínim bianual)
- Menys subvenció / més estructura
- Revisar l'estructura i el funcionament de la mancomunitat cultural

Titulars rellevants:

- Amb els que som i el que tenim, què podem fer?
- Fer cultura no és només programar, també és crear.

- Codissem la governança participativa remunerada, perquè sigui inclusiva.
- Introduïm quotes per fomentar el món rural (sense trampa)
- Establim comunicacions d'alta capacitat a tot arreu i per a tothom.
- A tothom que tingui ganes de fer coses, les administracions els han d'ajudar.

4. Conclusions finals

Finalment, els coordinadors de cadascuna de les tres sessions paral·leles expliquen breument els resultats de les seves taules. Apareixen conceptes interessants a evitar com els de “*festivalisme*”, “*façanisme institucional*”, “sobreproducció” en l'àmbit cultural o creació de projectes “*ad hoc*” a línies de finançament.